

NHÌN NHẬN VÀ ĐÁNH GIÁ MA CAO SAU HƠN 10 NĂM TRỞ VỀ TRUNG QUỐC

TS. VŨ THUỖ DƯƠNG

Viện Nghiên cứu Trung Quốc

Sau khi trở về Trung Quốc vào ngày 20/12/1999, lịch sử phát triển của Ma Cao đã bước sang một trang sử mới: *chuyển từ chế độ thuộc địa sang chế độ tự trị dân chủ, với mô hình “một quốc gia hai chế độ”; thực hiện phương châm “người Ma Cao quản lý Ma Cao”*. Đây có thể nói là mô hình độc đáo, phù hợp với Ma Cao ở thời điểm hiện tại. Chính bởi mô hình phù hợp đó, nhìn một cách tổng thể trải qua hơn 10 năm phát triển, Đặc khu hành chính Ma Cao, vẫn giữ vững được cục diện kinh tế - chính trị - xã hội tương đối ổn định. Song, bên cạnh những thành quả đạt được bước đầu, những thách thức đặt ra với Ma Cao trong tương lai cũng không phải là nhỏ. Bài viết này sẽ phân tích, đánh giá tình hình Ma Cao sau 10 năm trở về Trung Quốc và triển vọng phát triển trong thời gian tới.

I. TIẾP TỤC DUY TRÌ SỰ PHÁT TRIỂN ỔN ĐỊNH VỀ CHÍNH TRỊ - KINH TẾ - XÃ HỘI

1. Mô hình “một quốc gia, hai chế độ” được phát huy cao độ

Từ sau năm 1999, nền chính trị của Ma Cao đã có sự thay đổi tổ rết, từ là thuộc địa của Bồ Đào Nha, chuyển sang một hình thái mới: Khu Hành chính đặc biệt, trực thuộc Chính phủ Trung ương, trong đó quyền tự trị cao độ được đề cao. Theo tinh thần của “Luật cơ bản” Ma Cao được phép duy trì chế độ tư bản chủ nghĩa trong vòng 50 năm không thay đổi, thực hiện quyền quản lý hành chính, quyền lập pháp, quyền tư pháp độc lập và quyền chung thẩm, trong đó người đứng đầu Đặc khu Hành chính nắm giữ quyền lực khá lớn, chịu trách nhiệm trực tiếp trước Chính phủ Trung ương⁽¹⁾.

Xét về tính chất cơ cấu tổ chức, Đặc khu Hành chính Ma Cao nổi bật trên 3 đặc điểm: Thứ nhất, *Cơ cấu tổ chức Khu Hành chính đặc biệt Ma Cao thể hiện rất rõ đường lối “một quốc gia, hai chế độ”*. Các quyền tự do dân chủ thể hiện trong luật pháp cũ của Ma Cao vẫn được bảo lưu, lối sống vốn có tiếp tục được duy trì. Có thể thấy rằng, cơ cấu tổ chức của Ma Cao đã thể hiện rất rõ cam kết của Chính phủ Trung Quốc trong *Tuyên bố chung* với Chính phủ Bồ Đào Nha (năm 1987) và những nguyên tắc được quy định trong *Luật cơ bản Khu Hành chính đặc biệt Ma Cao* (năm 1993). Thứ hai, *Cơ cấu tổ chức Khu Hành chính đặc biệt Ma Cao thể hiện quyền tự trị cao*. Ngoài lĩnh vực quốc phòng và ngoại giao, Ma Cao được nắm hầu hết các quyền nội trị. Thứ ba, *cơ cấu Khu Hành chính đặc biệt Ma Cao đảm bảo tính toàn vẹn của Trung Quốc đối với Ma Cao*. Tuy rằng, Ma Cao được hưởng quyền tự trị cao độ, nhưng vẫn là “một bộ phận không thể tách rời của nước CHND Trung Hoa”; các chức vụ quan trọng nhất của Ma Cao đều do Chính phủ Trung ương bổ nhiệm, bãi nhiệm; khi Ma Cao có nguy cơ mất ổn định chính trị – xã hội mà chính quyền đặc khu hành chính không thể kiểm soát nổi thì Chính phủ Trung ương có quyền can thiệp. Nhìn một cách khái quát, cơ cấu bộ máy chính trị Ma Cao chính là sự thể hiện rõ nét của mô hình “một quốc gia, hai chế độ”, đi từ lý luận đến thực tiễn.

2. Kinh tế Ma Cao thoát khỏi cục diện tăng trưởng âm, đi vào giai đoạn tăng trưởng bình ổn

Kết cấu kinh tế của Ma Cao bao gồm bốn ngành cơ bản: công nghiệp chế tạo – gia công xuất khẩu; tài chính – bảo hiểm; xây dựng – bất động sản và du lịch – giải

trí (sòng bạc), trong đó ngành du lịch - giải trí là ngành kinh doanh phát đạt nhất, là nguồn thu chủ yếu của chính quyền đặc khu. Đặc biệt, kể từ sau khi trở về Trung Quốc, do kinh tế Trung Quốc đang trên đà phát triển nhanh, Chính phủ Trung ương lại thực hiện nhiều chính sách ưu đãi, nên Ma Cao có nhiều điều kiện thuận lợi để phát triển. Nền kinh tế dựa chủ yếu vào du lịch và kinh doanh sòng bạc, được tiếp thêm sức bởi chính sách mở cửa kinh doanh giải trí (năm 2001), chính sách du lịch cá nhân (năm 2003)⁽²⁾, làm cho ngành này có bước phát triển nhảy vọt chưa từng có. Trong ba năm (2003 – 2006), Ma Cao đã vượt qua Las Vegas, trở thành thành phố giải trí nổi tiếng nhất thế giới. Có thể thấy rất rõ rằng, chính do có sự hẫu thuận hữu hiệu từ Chính phủ Trung ương, bất chấp những biến động trên thị trường thế giới trong thời gian qua, GDP của Ma Cao luôn giữ được mức tăng trưởng nhanh và tương đối bình ổn. Theo các số liệu thống kê, nếu năm 1999 GDP của Ma Cao chỉ đạt 492,1 tỷ MOP (đơn vị tiền tệ của Ma Cao), tăng trưởng thực tế là - 2,4%; thu nhập bình quân đầu người là 113.000 MOP; thì chỉ 10 năm sau đó GDP của Ma Cao đã lên tới 1.693 tỷ MOP (năm 2009), tăng trưởng thực tế là 30,1% (quý I/2010); thu nhập bình quân đầu người đạt 311.000 MOP⁽³⁾. Với một khu vực nhỏ bé như Ma Cao, nhưng lại có tốc độ tăng trưởng cao như vậy, người Ma Cao hoàn toàn có thể tự hào về những gì đã đạt được.

3. Chất lượng cuộc sống từng bước được cải thiện

Việc lấy ngành du lịch – giải trí làm đầu tàu phát triển, đứng trên góc độ tích cực đã giúp kinh tế Ma Cao thời gian qua có sự tăng trưởng tương đối khả quan.

GDP bình quân đầu người liên tục tăng, khiến cho mặt bằng chất lượng cuộc sống của người dân được cải thiện từng bước: tỷ lệ thất nghiệp có xu hướng giảm dần; chỉ tiêu cho phúc lợi xã hội tăng; sức khỏe của người dân được đảm bảo hơn, kéo theo tuổi thọ trung bình của người dân được nâng lên rõ rệt. Với những nỗ lực trong suốt hơn 10 năm qua của mình, Đặc khu hành chính Ma Cao đã được Tổ chức y tế thế giới (WHO) đưa vào danh sách những nước và khu vực có chất lượng dân số tốt trên thế giới.

Trong vấn đề phân bổ ngân sách chi tiêu của chính quyền hàng năm, điểm đáng chú ý nhất đó chính là xu hướng giảm dần chi phí cho bộ máy hành chính công mà tăng dần chi ngân sách cho trợ cấp xã hội, trợ cấp nhà ở, dịch vụ công. Trên thực tế, động thái này của chính quyền chính là giải pháp hữu hiệu trong giai đoạn chuyển tiếp giúp Ma Cao có bước phát triển bình ổn, tránh những xáo động xã hội không nên có làm ảnh hưởng đến sự phát triển toàn cục.

II. NHỮNG THÁCH THỨC ĐỐI VỚI SỰ PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG CỦA MA CAO

1. Mức độ phụ thuộc vào bên ngoài cao do kết cấu kinh tế đơn nhất

Một đặc điểm nổi bật dễ nhận thấy khi tìm hiểu về kinh tế Ma Cao, đó chính là sự lên xuống thất thường về tốc độ tăng trưởng GDP thực tế hàng năm (xem biểu đồ). Trên thực tế, vấn đề trên không những tồn tại từ trước khi Ma Cao trở về Trung Quốc, mà vẫn tồn tại sau khi trở về với Đại lục. Nguyên nhân của sự lên xuống thất thường đó, chính là do sự phụ thuộc quá lớn của kinh tế Ma Cao vào ngành kinh

doanh giải trí. Kinh doanh ngành giải trí luôn là ngành đầu tàu, chiếm tỷ lệ cao trong kết cấu GDP của Ma Cao: tăng từ 25,38% năm 1999 lên đến 65,53% năm 2008 và liên tục giữ mức trên 50% trong giai đoạn hiện nay. Hơn 85% thu nhập tài chính thường xuyên của chính quyền đặc khu hành chính là dựa chủ yếu vào ngành giải trí và đang ngày càng có xu hướng tăng lên⁽⁴⁾. Một khi tỷ trọng của ngành sòng bạc đã chiếm đến hơn 50% trong kết cấu GDP như hiện nay, thì lẽ đương nhiên mức độ phụ thuộc của nền kinh tế sẽ tỷ lệ thuận với mức độ tăng trưởng của ngành này. Ở góc độ khác, điều này còn góp phần lý giải vì sao ngành du lịch và giải trí luôn đóng vai trò là ngành kinh tế trụ cột quan trọng nhất của Ma Cao. Bởi, một thực tế khách quan: nguồn khách du lịch chính là yếu tố quyết định đến ngành kinh doanh sòng bạc. Đóng góp chủ yếu của khách du lịch đến kinh tế Ma Cao chỉ tập trung vào việc đánh bạc, còn các chi phí hoạt động khác chiếm tỷ trọng rất nhỏ.

Xét một cách khách quan, việc Ma Cao cho mở cửa sòng bạc thời gian qua đã tạo ra cơ hội phát triển mạnh mẽ của ngành kinh doanh giải trí. Các công ty bản địa và nước ngoài tranh thủ cơ hội để mở rộng quy mô ... Nhưng, chính điều này lại tạo thành “điểm yếu” của Ma Cao, đồng thời dẫn đến nhiều vấn đề nan giải, do lợi ích kinh tế của Ma Cao và Trung Quốc chưa hòa thành một dòng. Thực ra, điều này cũng không khó hiểu khi một nguồn lớn tiền đánh bạc từ HongKong⁽⁵⁾, Đại lục chảy vào Ma Cao, sau đó lại chạy sang Mỹ⁶ và như vậy vô hình chung quy tắc “bình thông nhau” đã bị dịch chuyển trái với những gì mong đợi?

TỶ LỆ TĂNG TRƯỞNG GDP THỰC TẾ CỦA MA CAO (1989 – 2009)

Nguồn: *Niên giám thống kê Ma Cao*, Cục Thống kê và Điều tra Ma Cao.

Để điều hòa các mối quan hệ và giải tỏa những bức xúc trong xã hội (có rất nhiều ý kiến không hài lòng của dân chúng được đưa lên các phương tiện thông tin đại chúng và internet, vào tháng 5/2006 vài tỉnh của Trung Quốc lần đầu tiên thử nghiệm áp dụng các biện pháp nhằm giảm bớt lượng du khách vào Ma Cao. Tiếp đó, tháng 5/2008, Chính phủ Trung ương một lần nữa thực hiện biện pháp siết chặt chính sách “du lịch cá nhân”. Những rủi ro của ngành kinh doanh sòng bạc bắt đầu nhen nhóm trước đó và ngày càng lộ rõ hạn chế tiềm tàng. Biểu hiện rõ nhất là chỉ sau đó vài tháng (9/2008) dưới tác dụng của chính sách khống chế, ngành giải trí Ma Cao đã bị chấn động mạnh, giảm 3,4% lợi nhuận so với cùng kỳ, giảm 28% so với tháng trước đó⁷. Đây là các tín hiệu nguy hiểm không chỉ đối với ngành công nghiệp giải trí mà còn đối với toàn bộ sức sống của nền kinh tế Ma Cao. Ngoài ra, trong tình hình hiện nay, khi mà những ảnh hưởng của khủng hoảng tài chính đã lộ rõ, thị trường nhà đất và thị trường cổ phiếu của

các khu vực xung quanh đều tụt dốc nghiêm trọng nên lượng khách ra vào sòng bạc cũng giảm đi rõ rệt. Thực trạng này một lần nữa bộc lộ rõ điểm yếu trong mô hình phát triển ngành kinh doanh giải trí của Ma Cao.

Nhìn tổng thể, kết cấu kinh tế đơn nhất, lấy kinh doanh giải trí làm mũi nhọn của Ma Cao, có những “lỗ hổng” không thể khắc phục được, khó ổn định, khó bền vững. Đại dịch SARS năm 2003, sự hợp pháp hóa ngành đánh bạc ở Singapore năm 2005, Trung Quốc Đại lục thu hẹp chính sách “du lịch cá nhân”, cơn bão tài chính thế giới năm 2008... tất cả những biến động lớn trên thế giới và khu vực đã, đang và sẽ tiếp tục ảnh hưởng trực tiếp đến thu nhập của ngành công nghiệp giải trí, cũng như ảnh hưởng đến toàn bộ nền kinh tế Ma Cao.

2. Chênh lệch giàu nghèo ngày càng phân hóa mạnh

Nhiều tài liệu nghiên cứu cho thấy sự chênh lệch giàu nghèo ở Ma Cao khá

nghiêm trọng, trong mấy năm gần đây không hề được thu hẹp mà ngày càng tăng lên. Điều này chứng tỏ, chính sách xã hội của chính quyền Ma Cao sau khi trở về Trung Quốc vẫn chưa được giải quyết triệt để, có hiệu quả. Theo số liệu thống kê, năm 1998 – 1999, chỉ số Gini của Ma Cao là 0,43; năm 2002 – 2003 tăng lên là 0,45; năm 2006 – 2007 là 0,48; cao hơn so với Đại lục (0,447), Hàn Quốc (0,316) và Singapore (0,425)⁸. Mặc dù, trong sách lược phát triển chính quyền Ma Cao luôn nhấn mạnh sự phát triển hài hòa nhịp nhàng giữa bốn ngành kinh tế trụ cột. Song, nếu xét ở góc độ cân đối phân bổ nguồn nhân lực, tính từ năm 2005 đến nay, các ngành như: gia công – chế tạo; bán buôn bán lẻ hàng hóa, tài chính... vẫn chưa phát triển theo định hướng. Tỷ lệ so sánh về số nhân viên tạm thời đều giảm, chỉ có ngành khách sạn, nhà hàng và xây dựng là tăng, vì hai ngành này có quan hệ mật thiết với ngành du lịch – kinh doanh giải trí.

Ngoài ra, do ngành gia công chế tạo của Ma Cao đang suy thoái mất dần ưu thế cạnh tranh, khó có thể phục hồi trở lại, thế nhưng đây lại là một trong những ngành có tỷ lệ người lao động đông (25.000 người), nhiều hơn cả nhân lực làm việc trong ngân hàng (7.400 người), hành chính công & dịch vụ xã hội (19.400 người), dịch vụ thương mại (23.800 người), chỉ thấp hơn so với ngành xây dựng (38.500 người) và ngành giải trí (79.500 người). Song, lại là ngành có mức lương thấp nhất (4.000 MOP/tháng) chỉ bằng 1/3 mức lương của ngân hàng, giải trí; bằng 1/4 lương của hành chính công và dịch vụ xã hội; 1/3 lương của ngành xây dựng⁹. Đây có lẽ cũng là một trong những nguyên nhân đẩy tình

trạng phân chia giàu nghèo ở Ma Cao ngày càng tăng mạnh, nhất là trong thời gian gần đây.

3. Nạn tham nhũng, trật tự an ninh xã hội có biểu hiện gia tăng

Cùng với việc khoảng cách giàu – nghèo chưa được giải quyết, hiện Ma Cao còn đang phải đối mặt với nạn tham nhũng của một bộ phận quan chức lãnh đạo. Điển hình là vụ tham ô của cựu Cục trưởng giao thông công chính Âu Văn Long với số tiền lên đến 800.000 MOP và việc sử dụng lao động bất hợp pháp của Cục trưởng lao động xã hội. Chính việc tham nhũng, lợi dụng chức quyền của các quan chức lãnh đạo Đặc khu hành chính phần nào làm giảm lòng tin dân chúng, gây ảnh hưởng xấu trong xã hội.

Bên cạnh đó, dựa vào những số liệu thống kê được công bố, tình hình trật tự trị an ở Ma Cao đang có nhiều dấu hiệu bất ổn. Tỷ lệ vụ án tăng quá nhanh, cao hơn nhiều so với tỷ lệ tăng dân số. Mặc dù các hình thức tội phạm như: cướp giật, trộm cắp, có giảm, nhưng loại tội phạm liên quan đến lưu thông tiền giả, nhập cư bất hợp pháp, buôn bán vận chuyển trái phép ma túy... ngày càng gia tăng. Ngoài ra, do tỷ lệ lạm phát tăng nhanh kéo theo giá thuê nhà, chi phí sinh hoạt ngày càng tăng cao cũng là một trong những tác nhân làm ảnh hưởng đến tình hình trật tự trị an ở Ma Cao. Tham nhũng, biên độ khoảng cách giàu nghèo giãn rộng, tỷ lệ lạm phát, tội phạm gia tăng... hiện đang là những vấn nạn xã hội mà chính quyền Đặc khu hành chính phải đối mặt. Tuy nhiên, để giải quyết triệt để vấn đề không phải là điều đơn giản còn tùy thuộc vào nhiều yếu tố khác.

4. Hiện tượng già hóa nguồn nhân lực và thiếu hụt nghiêm trọng nguồn nhân lực có trình độ cao

Dựa vào số liệu thống kê của Cục Thống kê và Điều tra Ma Cao về độ tuổi nguồn nhân lực có việc làm, thấy rất rõ hiện tượng già hóa nguồn nhân lực. Năm 2007 số người trong độ tuổi từ 45 – 54 chiếm 25% tổng số người được tuyển dụng tăng hơn 4% so với năm 1996. Trong khi đó hai độ tuổi sung sức nhất là từ 25 – 34 tuổi và 35 – 44 tuổi, lại có xu hướng giảm. Từ 25 – 34 tuổi chiếm 24% giảm 7% so với năm 1996. Từ 35 – 44 tuổi với các con số tương ứng là 28% và 6%. Hiện tượng già hóa này, sẽ dẫn đến thực trạng đẩy gia tăng thất nghiệp trong giới lao động trẻ. Tỷ lệ thất nghiệp ở hai lứa tuổi 24 – 35 và 35 – 44 tuổi lên đến 37%¹⁰. Đây có thể nói là vấn đề xã hội đặt ra một cách nghiêm túc, bởi nếu không có giải pháp giải quyết hữu hiệu, sẽ làm ảnh hưởng đến sự phát triển chung của Ma Cao.

Bên cạnh vấn đề già hóa nguồn nhân lực, Ma Cao còn phải đối mặt với tình trạng thiếu hụt nghiêm trọng đội ngũ lao động có trình độ chuyên môn, tay nghề cao. Mặc dù, thời gian qua, chính quyền Ma Cao đã cố gắng khắc phục, nhưng nhìn chung tình hình vẫn không được cải thiện nhiều. Sở dĩ có hiện tượng này, có thể lý giải trên những khía cạnh sau: 1/ Chính quyền Ma Cao chưa coi phát triển giáo dục là nhiệm vụ quan trọng hàng đầu, nên thiếu mục tiêu và chiến lược quy hoạch tổng thể. 2/ Đầu tư cho giáo dục chưa được chú trọng đúng mức, tỷ trọng chi cho giáo dục trên tổng chi tiêu tài chính hàng năm giảm. 3/ Xét tổng thể, kết cấu kinh tế Ma Cao là đơn nhất, nghiêng về ngành dịch vụ – giải trí, nên thiếu động lực nhu cầu cần thiết về nhân tài chuyên nghiệp có trình

độ cao. Ngoài ra, Ma Cao từ lâu nổi tiếng là chốn “chơi bời, cờ bạc” nên khó có thể quy tụ nguồn lao động có chất lượng cao đến đây phát triển sự nghiệp. Với tổ chức nguồn nhân lực còn nhiều hạn chế như vậy, trong tương lai chính quyền Ma Cao phải nhanh chóng có những giải pháp điều chỉnh kịp thời, triệt để và tích cực vì nếu không sẽ ảnh hưởng rất nhiều đến sự phát triển bền vững của Ma Cao trong tương lai.

5. Vấn đề gìn giữ và bảo tồn các di sản văn hóa thế giới

Nền kinh tế lấy ngành kinh doanh du lịch – giải trí làm đầu tàu phát triển ở một góc độ nhất định đã giúp cho Đặc khu hành chính Ma Cao, có sự tăng tốc kinh tế nổi bật trong suốt thời gian vừa qua. Song bên cạnh đó, vấn đề tồn tại cũng không phải là nhỏ, một trong số đó chính là vấn đề bảo tồn các di sản văn hóa thế giới đã được UNESCO công nhận. Nguyên nhân sâu xa đẩy Ma Cao tới tình trạng này chính là từ việc mở rộng tự do kinh doanh sòng bạc của chính quyền Ma Cao. Mở rộng kinh doanh sòng bạc, gần như biến Ma Cao từ một “thành phố văn hóa” sang một “Las Vegas châu Á”. Không gian đô thị ngày càng thu hẹp dần, bởi sự gia tăng của các sòng bạc lớn nhỏ. Hàng loạt các di sản văn hóa thế giới đang dần bị các siêu casino lấn át. Điều này sẽ làm khó khăn cho công tác gìn giữ và bảo tồn di sản văn hóa thế giới của Ma Cao; mặt khác còn gây “cản trở” cho hoạt động du lịch văn hóa. Hiện, Ma Cao đang phải đối mặt với 3 vấn đề lớn. Đó là: sự chậm trễ trong các quy định bảo vệ di sản văn hóa; thiếu quy hoạch phát triển thành phố lâu dài; những mâu thuẫn giữa bảo vệ di sản văn hóa, phát triển du lịch và khai thác đất đai. Mặc dù, thời gian gần đây chính quyền Ma

Cao đang cố gắng thực thi nhiều biện pháp nhằm kết hợp giữa việc quy hoạch xây dựng và bảo tồn di sản một cách hợp lý hơn, nhưng trên thực tế để cân bằng giữa phát triển kinh tế và gìn giữ các giá trị văn hóa không phải là một việc làm đơn giản.

III. TRIỂN VỌNG PHÁT TRIỂN CỦA MA CAO

Ma Cao với kết cấu kinh tế đặc thù, phụ thuộc nhiều vào ngành du lịch – giải trí, do vậy mức độ phụ thuộc vào bên ngoài là tương đối cao. Cuộc khủng hoảng tài chính Mỹ cuối năm 2007, kéo theo cuộc khủng hoảng tài chính và suy thoái kinh tế toàn cầu... đã ảnh hưởng đến rất nhiều nước, khu vực trên thế giới. Ma Cao không phải là một ngoại lệ, mà ngược lại đây còn là một trong những nơi chịu ảnh hưởng mạnh mẽ và rõ rệt nhất. Trước thực trạng đó, để tiếp tục duy trì sự phát triển ổn định và bền vững trong tương lai, theo các học giả Trung Quốc Ma Cao nên chọn chiến lược phát triển theo những hướng như sau:

1. Phát triển ngành du lịch – giải trí theo hướng đa dạng hóa

Trong kết cấu kinh tế của Ma Cao, du lịch – giải trí luôn đóng vai trò là đầu tàu phát triển. Chính vì vậy, đẩy mạnh việc phát triển du lịch – giải trí luôn là nhiệm vụ quan trọng của chính quyền Ma Cao. Tuy rằng, hiện nay du lịch Ma Cao đang phải đối mặt với nhiều vấn đề, song Ma Cao lại có nhiều ưu thế của một thánh địa du lịch: nằm kề sát với Trung Quốc đại lục (nguồn khách du lịch tiềm tàng); có nhiều di sản văn hóa thế giới đặc sắc; có nền tảng phát triển tương đối lâu dài; có điều kiện thuận lợi trở thành trung tâm du lịch

quốc tế trong tương lai; có hệ thống dịch vụ giải trí mua sắm tổng hợp hiện đại; gần kề với sân bay quốc tế Hồng Kông. Bên cạnh đó, nhờ sự phát triển mạnh mẽ của cơ sở hạ tầng ở Đại lục, đã giúp tăng đáng kể lượng khách du lịch đến Ma Cao, nhờ giao thông ngày càng thuận lợi. Mặc dù, cơ hội có nhiều, song để ngành du lịch Ma Cao phát triển bền vững lại là vấn đề nan giải, bởi sự eo hẹp về quỹ đất. Chương trình “9+2” cùng khai phát đảo Hoành Cầm phía nam Chu Hải, phía tây Ma Cao có diện tích 86km², của Chính phủ Trung Quốc được coi là bước đột phá giúp Ma Cao giải quyết vấn đề thiếu đất để mở rộng không gian phát triển.

Trong tương lai, hướng phát triển của ngành du lịch Ma Cao là sẽ đẩy mạnh việc đa dạng hóa loại hình du lịch (du lịch thắng cảnh; du lịch văn hóa; du lịch cờ bạc; du lịch mua sắm; du lịch mua sắm; du lịch gia đình; du lịch nghỉ dưỡng...) và đẩy mạnh việc nâng cấp chất lượng dịch vụ. Như vậy, với sự phong phú của nhiều loại hình du lịch, một cơ chế quản lý giải trí chặt chẽ, sẽ giúp Ma Cao giảm thiểu đi rất nhiều mức độ lệ thuộc vào du lịch cờ bạc, mặt khác còn tăng tính phát triển bền vững cho Ma Cao.

2. Tăng cường hợp tác, khai thác tối ưu không gian phát triển

Nền kinh tế Ma Cao là kinh tế loại nhỏ, quy mô nhỏ, không gian phát triển hạn chế. Vì vậy, trong tương lai sự hợp tác khu vực và thế giới sẽ là điều kiện cần, có ý nghĩa chiến lược để Ma Cao mở rộng hơn nữa không gian phát triển của mình.

Trong thời gian tới, Ma Cao cần tăng cường hợp tác rộng rãi với bên ngoài, trên cơ sở tiếp tục duy trì mối quan hệ mật thiết với thị trường quốc tế, phát huy ưu

thể quan hệ với EU, các nước nói tiếng Bồ Đào Nha, đồng thời cần phải xúc tiến việc nghiên cứu, tìm hiểu và mở rộng thêm nhiều thị trường mới; đặc biệt là tranh thủ tận dụng các điều kiện ưu đãi của CEPA (Thỏa thuận kinh tế – thương mại giữa Đại lục và Ma Cao) để gia tăng hợp tác với Đại lục, Hồng Kông, Đài Loan, tích cực tham gia hợp tác kinh tế với 9 tỉnh đồng bằng sông Chu và đồng bằng sông Chu Giang mở rộng. Sau khi trở về Trung Quốc, mối quan hệ giữa Ma Cao với các tỉnh Đại lục đã có sự chuyển biến tính chất rõ rệt: từ mối quan hệ “bên ngoài” sang mối quan hệ bên trong giữa các khu vực trong một nước. Tính chất mối quan hệ biến đổi, quan hệ hợp tác giữa những khu vực này sẽ ngày càng trở nên mật thiết, gắn bó. Đây có thể nói, là yếu tố rất thuận lợi cho Ma Cao phát triển. Ma Cao phải chủ động, tích cực tranh thủ tận dụng tối đa các lợi thế đó, để mở ra không gian phát triển rộng lớn hơn, góp phần thúc đẩy mục tiêu đa dạng hóa ngành nghề của chính quyền nhanh chóng thành hiện thực.

3. Tăng cường đẩy mạnh phát triển ngành hội chợ – triển lãm

Ngành hội chợ – triển lãm được chính quyền Ma Cao coi là ngành nghề quan trọng trong giai đoạn chuyển đổi mô hình hướng tới chiến lược đa dạng hóa ngành nghề mà Ma Cao đang cố gắng hướng tới. Chính vì vậy, ngay từ lúc mới thành lập, chính quyền đã rất quan tâm và chú trọng đến đầu tư. Ngoài đầu tư xây dựng cơ sở hạ tầng, Ma Cao còn tích cực tham gia, giành quyền đăng cai tổ chức nhiều hoạt động kinh tế, xã hội lớn: năm 2005 Ma Cao đăng cai tổ chức “Thế vận hội Đông Á”; năm 2006 tổ chức “Thế vận hội các nước nói tiếng Bồ Đào Nha” lần 1; năm

2007 tổ chức “Thế vận hội trong nhà các nước châu Á” lần 2... Việc tích cực tham gia vào các sự kiện thể thao lớn, phần nào đã giúp Ma Cao tích lũy thêm nhiều kinh nghiệm quý báu cần thiết cho sự phát triển ngành hội chợ triển lãm.

Thời gian gần đây, cùng với nhân tố “án tượng về kinh tế” và không ngừng đầu tư xây dựng cơ sở hạ tầng cho ngành hội chợ – triển lãm, nên số lượng và quy mô các hoạt động hội chợ triển lãm quốc tế do Ma Cao tổ chức đã có sự gia tăng nhanh chóng cả về số lượng và quy mô. Theo thống kê, trong 3 năm (2008 -2010) đã có hơn 500 hội nghị quốc tế được tổ chức tại Ma Cao, đem đến lợi ích kinh tế trực tiếp khoảng hơn 3 tỉ MOP¹¹. Ngoài ra, với ưu thế giá thành tham gia hội chợ triển lãm tương đối rẻ (rẻ hơn 50% so với Hồng Kông) cũng là một sức hấp dẫn, một lợi thế cạnh tranh giúp Ma Cao thu hút được ngày càng nhiều các hoạt động hội chợ – triển lãm. Tính từ năm 2003 – 2008, số lượng bình quân hoạt động hội chợ – triển lãm được tổ chức tại Ma Cao tăng 26,25%¹². Cùng với việc tăng nhanh về quy mô, số lượng, chất lượng các hội chợ triển lãm cũng không ngừng được tăng lên. Chẳng hạn, tháng 12/2006 tập đoàn triển lãm quốc tế Muonihei tổ chức *Hội nghị và triển lãm bất động sản nhà ở châu Á năm 2006*, đã thu hút sự tham gia của hơn 500 tổ chức, cá nhân ở 25 quốc gia và khu vực châu Á. Ngày 13/6/2007 tập đoàn hội chợ triển lãm Lizhan và Hiệp hội ngành giải trí Mỹ đã cùng tổ chức *Hội chợ triển lãm ngành giải trí quốc tế châu Á* lần thứ nhất tại Ma Cao (G2E Asia). Hội chợ đã thu hút hơn 3.000 khách đến tham gia, tăng hơn 89,5% so với hội chợ được tổ chức ở Lasvegas năm 2006, trở thành hội chợ triển lãm thiết bị giải trí lớn nhất ở châu Á.

Một bước phát triển mang tính đột phá của Ma Cao trong mấy năm gần đây chính là việc hướng ngành kinh doanh hội chợ – triển lãm không chỉ đơn thuần là ngành mang tính phụ trợ mà sẽ là ngành đầu tàu trong chuyển đổi mô hình. Vì vậy, thời gian qua, chính quyền Ma Cao rất quan tâm đến vấn đề chuyên nghiệp hóa ngành hội chợ – triển lãm. Việc đầu tư xây dựng khu hội chợ – triển lãm – giải trí tổng hợp Macau Fisherman's Wharf, đã thể hiện sự quyết tâm của chính quyền Đặc khu trong mục tiêu chiến lược đa nguyên hóa kinh tế của mình. Sự phát triển mạnh mẽ của ngành hội chợ – triển lãm đã chứng tỏ, trong tương lai ngành này sẽ là một trong những thế mạnh kinh tế mới mà Ma Cao cần phải tăng cường hơn nữa.

Nhìn một cách tổng thể, tình hình Ma Cao sau hơn 10 năm trở về Trung Quốc, là tương đối ổn định và bền vững. Về chính trị – xã hội, tiếp tục duy trì được sự bình ổn, không xảy ra những xáo động mạnh. Về kinh tế, vẫn giữ được nhịp độ phát triển nhanh. Tăng trưởng kinh tế luôn ở mức hai con số, thu nhập bình quân đầu người đứng thứ 3 châu Á, thứ 20 trên thế giới... Đây là những kết quả rất khả quan đáng ghi nhận của chính quyền Đặc khu hành chính Ma Cao. Đứng trên góc độ khác, sự thành công bước đầu đó, không chỉ có ý nghĩa quan trọng đối với Ma Cao mà còn có ý nghĩa quan trọng đối với cả Trung Quốc. Bởi, trên thực tế, Hồng Kông và Ma Cao đã trở thành những minh chứng thực tiễn quan trọng cho sự thành công của mô hình “một nước hai chế độ” mà Trung Quốc đang kiên trì theo đuổi.

CHÚ THÍCH:

1. Bùi Nguyên Long, *Vài nét về Luật cơ bản đặc khu Ma Cao*, Tạp chí Nghiên cứu Trung Quốc, số 6/1999, tr 58

2. *Chính sách mở cửa kinh doanh giải trí (2001)*: chính quyền đặc khu hành chính đã quyết định thực thi chính sách mở cửa kinh doanh giải trí, chấm dứt độc quyền kinh doanh sòng bạc 40 năm qua. Đây chính là chính sách có ảnh hưởng sâu sắc đến sự tăng trưởng của ngành sòng bạc. *Chính sách du lịch cá nhân (2003)*: cho phép người dân Đại lục được tự do đi du lịch đến Ma Cao bằng giấy thông hành cá nhân mà không phải tổ chức thành đoàn như trước đây.

3. Tổng hợp các số liệu của Cục Thống kê và Điều tra Ma Cao, http://www.dsec.gov.mo/getAttachment/ce087d3a-fc0e-46e8-a2ad-a885d9dae71b/SC_PIEM_FR_2010

4. Sách xanh, *Báo cáo phát triển kinh tế – xã hội Ma Cao (2008 -2009)*, Nxb KHXH, Bắc Kinh 2009, tr47,48

5. Sau khi thỏa thuận CEPA – “Thỏa thuận hợp tác kinh tế thương mại chặt chẽ” giữa Đại lục và Ma Cao, chính sách “du lịch cá nhân” được ký kết, thực hiện, về cơ bản đã thay đổi kết cấu nguồn khách du lịch truyền thống của Ma Cao. Khách từ Đại lục đến đã nhanh chóng thay thế lượng khách Hồng Kông, để trở thành thị trường “cung cấp nguồn tiền chủ yếu cho ngành kinh doanh sòng bạc tại đây..

6. Các công ty Mỹ hiện chiếm đến 51% thị phần kinh doanh casino của Ma Cao

7. *Sòng bạc Ma Cao bước vào giai đoạn đóng băng*, Tân báo (Hồng Kông) ngày 7/10/2008. <http://www.hkdailynews.com.hk/past.php>

8,9 Sách xanh, *Báo cáo phát triển kinh tế – xã hội Ma Cao (2008 -2009)*, Nxb KHXH, Bắc Kinh 2009, tr 136

10. Thống kê việc làm, Cục Thống kê và Điều tra Ma Cao.

<http://www.dsec.gov.mo/default.aspx>

11. Sách xanh Ma Cao, Nxb KHXH Trung Quốc, Bắc Kinh tr 86

12. Lan Thanh, *Đột phá kinh tế hội chợ triển lãm Ma Cao*, Tin tức mạng dịch Trung Quốc ngày 4/9/2007